

Kosten toezicht en tuchtrecht

Elke notaris moet jaarlijks 3.455 euro extra gaan betalen als het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen wordt aangenomen. De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) is daar tegen en ziet meer in de invoering van een hoger griffierecht en efficiëntere afdoening van tuchtklachten. Ook de advocatuur, de gerechtsdeurwaarders en de rechterlijke macht plaatsen vraagtekens bij het wetsvoorstel.

TEKST Lex van Almelo | FOTO'S Truus van Gog

Notarissen, advocaten en gerechtsdeurwaarders moeten voortaan zelf opdraaien voor de kosten van het toezicht en de tuchtrechtspraak. Zij profiteren daar namelijk van. In de toelichting op het consultatiewetsvoorstel, dat in het najaar van 2013 is voorgelegd aan de betrokken beroepsgroepen en de rechterlijke macht, formuleerde de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie het zo: 'Toezicht en tuchtrecht waarborgen immers het maatschappelijk draagvlak voor de bijzondere positie die deze beroepsgroepen innemen. Door deze bijzondere positie profiteren betreffende beroepsgroepen van verschillende privileges, zoals een domeinmonopolie. Anders gezegd: de beroepsregulering stelt hen in staat om een inkomen te verwerven vanuit werkzaamheden die zij met uitsluiting van anderen mogen verrichten.' De tweede reden voor de doorbelasting is dat die een prikkel zou vormen om de kwaliteit en integriteit binnen de beroepsgroepen efficiënt te bewaken. Naar verwachting zal het wetsvoorstel begin februari 2014 in de ministerraad worden besproken en voor advies naar de Raad van State worden gestuurd.

PRIVILEGES

KNB-voorzitter Franc Wilmink vecht de ratio van de voorstellen aan. In een brief aan de staatssecretaris verzet hij zich tegen de suggestie dat de verschillende

domeinmonopolies er zijn opdat de juridische beroepsgroepen hun inkomen kunnen verwerven. Wilmink: 'De domeinmonopolies zijn er omdat de Staat van oordeel is dat bepaalde rechtshandelingen niet zonder rechtskundige bijstand verricht mogen worden.' De burger moet daarbij vertrouwelijk informatie kunnen delen met de notaris. Het privilege van verschoningsrecht is er dus niet in het belang van de notaris. De domeinmonopolies en het verschoningsrecht dienen het belang van de maatschappij als geheel. Zoals het ook in het belang van de maatschappij en de Staat is dat er een goed functionerend notariaat bestaat, dat wordt gewaarborgd door toezicht en tuchtrechtspraak, aldus Wilmink. Ook het bestuur van de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) merkt op dat het 'rechtsstatelijk juist is om het verschoningsrecht niet te zien als een voorrecht dat is gegeven ten behoeve van de individuele advocaat, maar als rechtsfiguur die ten dienste staat van het goed functioneren van de rechtsstaat'. De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) kan zich evenmin vinden in het profijtbeginsel als basis voor het doorbelasten en meent dat 'ten onrechte de indruk wordt gewekt dat deze privileges (...) er zijn ten gunste van de betreffende beroepsbeoefenaar'. De vereniging van rechters en officieren van justitie verzoekt de staatssecretaris daarom de alinea over de privileges uit de memorie van toelichting te schrappen.

Doorberekening leidt tot forse lastenverzwaring

EFFICIENCY

KNB-voorzitter Franc Wilminck plaatst verder kritische vraagtekens bij de veronderstelling dat de doorberekening een financiële prikkel is om de kwaliteit en de integriteit van de beroepsgroepen beter te bewaken. Die prikkel is helemaal niet nodig. De staatssecretaris voert hiervoor als reden aan dat het aantal klachten tegen advocaten sterk is gestegen. Maar daarvan is bij de notarissen geen sprake, aldus de notariële beroepsorganisatie. Sinds de jaren negentig voorkomt de KNB jaarlijks enkele honderden tuchtklachten met klachtenbemiddeling. Om de kwaliteit te bevorderen, heeft de KNB in 2007 de driejaarlijkse peer reviews geïntroduceerd. Sindsdien zijn er ruim tweeduizend toetsingen uitgevoerd. Dit systeem van intercollegiaal toezicht blijkt zelfs een voorbeeld voor de advocatuur. In het wetsvoorstel voor het nieuwe toezicht op de advocatuur is artikel 61a van de Wet op het notarisambt namelijk vrijwel letterlijk overgenomen. Voor het notariaat is de financiële prikkel voor een efficiënte kwaliteits- en integriteitsbewaking dus overbodig.

Voor de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) ook, zij het om een andere reden. Directeur Karen Weisfelt: 'Niemand zit op de deurwaarder te wachten en geen mens zegt: "Goed gedaan, deurwaarder." Tegen deurwaarders worden daarom heel veel klachten ingediend. Vaak ook omdat men het niet eens is met de vordering. 95 procent van die klachten wordt ongegrond verklaard. Om die reden zijn wij het ook absoluut niet eens met de voorstellen om de kosten door te berekenen. De kwaliteit van onze leden bevorderen wij met verplichte toetsingen door auditors die wijzelf hebben opleid.''

DISCUTABELE KEUZE

Waarom worden de kosten van toezicht en tuchtrechtspraak alleen doorberekend aan de juridische beroepsgroepen, 'terwijl andere beroepsgroepen

buiten schot blijven'? Het bestuur van de NOvA kan het uit de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel niet opmaken.

De Raad voor de Rechtspraak vindt de keuze voor de juridische beroepsgroepen zelfs 'discutabel'. Op zichzelf past het volgens de Raad 'in de maatschappelijke ontwikkeling dat (private) beroepsgroepen geacht worden zelf verantwoordelijkheid te nemen' voor de kwaliteit van de beroepsuitoefening. 'Daar staat echter tegenover dat tuchtrechtspraak een vorm van rechtspraak is. De financiering van de (publieke) rechtspraak wordt door de samenleving als geheel gedragen.' Op de griffierechten na dan. De Raad snapt niet waarom de juridische beroepsgroepen eruit worden gelicht. Waarom wil de staatssecretaris bijvoorbeeld niets doorberekenen aan de specifieke groepen die profiteren van het College van Beroep voor het bedrijfsleven, de octrooikamer, de pachtkamer en de douanekamer?

De NVvR zou zich de keuze voor de juridische beroepsgroepen kunnen voorstellen als de staatssecretaris een ander uitgangspunt had gekozen. Want gezien de onafhankelijke positie van de beroepsbeoefenaren tegenover de Staat ligt het volgens de magistratenvereniging voor de hand dat deze beroepsbeoefenaren de financiële lasten van het toezicht zelf dragen. Maar die invalshoek ontbreekt in de memorie van toelichting. De advocatuur heeft er met het oog op de onafhankelijkheid principieel moeite mee dat zij de overheidsrechters in de beroepscolleges zou moeten financieren. 'Als de advocatuur zelf moet betalen voor rechters die over advocaten rechtspreken, wordt de schijn van belangenverstremgeling gewekt. Dit is volstrekt onwenselijk.' De kosten van het toezicht op de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft) en op de integriteit betaalt de Orde van Advocaten overigens al zelf. De Orde zegt jaarlijks ongeveer 12 miljoen euro kwijt te zijn aan toezicht, klachtenbehandeling en tuchtrecht.

Voor het notariaat is de financiële prikkel voor een efficiënte kwaliteits- en integriteitsbewaking overbodig

De kosten van de tuchtrechtspraak kunnen volgens de KNB omlaag door klagers 100 euro griffierechten te laten betalen in plaats van de 50 euro die de staatssecretaris heeft voorgesteld. Verder zouden in eerste instantie meer plaatsvervangend notaris-leden kunnen worden aangesteld en zouden de tuchtcolleges bagatelklachten zonder motivering moeten kunnen afdoen. ■

►► TE DUUR

Behalve op de principiële bezwaren tegen het wetsvoorstel wijzen de critici nog op allerlei elementen die het systeem van de doorberekening praktisch moeilijk uitvoerbaar maken. Op die punten gaan wij hier niet in. Wel staan wij stil bij een belangrijk praktisch bezwaar tegen de doorberekening: het wordt domweg te duur voor de beroepsbeoefenaren die het toch al moeilijk hebben in deze tijden van crisis.

De NOvA wijst erop dat de kosten van het toezicht en tuchtrecht de afgelopen jaren al fors zijn toegenomen. De komende jaren zullen die als gevolg van de intensivering alleen nog maar verder omhoog gaan. 'De groei van de balie blijft daar op dit moment bij achter, zodat de hoofdelijke omslag per advocaat stijgt.'

Volgens KBvG-directeur Karen Weisfelt zullen de kosten van toezicht en tuchtrecht voor deurwaarders verdubbelen. De doorberekening komt volgens haar extra hard aan omdat de beroepsgroep maar negenhonderd leden heeft.

De KNB berekent op grond van de cijfers uit de memorie van toelichting, dat juist het notariaat onevenredig hard wordt getroffen. Volgens de KNB bedraagt de lastenverzekering per advocaat 105 euro en per deurwaarder 1.555 euro. Voor het notariaat kost het toezicht 3 miljoen en de tuchtrechtspraak 1,7 miljoen euro per jaar. Gedeeld door 1.360 notarissen komt de lastenverzekering op 3.455 euro per notaris. Franc Wilmink: 'Dat is een last die voor de gemiddelde notaris in de huidige slechte financiële omstandigheden niet is op te brengen.'

VRAAGTEKENS

De KNB plaatst verder vraagtekens bij de kosten van het toezicht door het Bureau Financieel Toezicht (BFT). Volgens de memorie van toelichting zouden die kosten 2.200 euro per notaris bedragen, terwijl dat per deurwaarder slechts 1.000 euro is. KNB-bestuurslid Teun van Dijk: 'Het integraal toezicht door het BFT heeft feitelijk nog geen vorm gekregen en kost nu al zoveel. Wat doet het BFT voor dat geld? Het BFT kan veel effectiever optreden als zij gericht toezicht houdt met meer kennis van zaken. Nu wij ineens een rekening krijgen voor het toezicht van het BFT kijken we wel wat we daarvoor terugkrijgen.'

Bankiers betalen alles zelf, accountants deels

ACCOUNTANTS

De ruim 21.000 NBA-leden betaalden in 2013 in totaal 1,9 miljoen euro aan toezicht. Dat is 90 euro per accountant. Daaronder vallen de kosten voor de driejaarlijkse toetsingen van de praktijk van de openbaar accountants. De accountants betalen daarvoor 695 euro per toetsper per dagdeel. Een klein kantoor is minimaal 2.780 euro kwijt voor een toetsing.

De kosten van tuchtrecht zijn meegenomen in de contributie, die varieert van 1.200 euro per jaar (voor openbaar accountants) via 800 euro (intern en overheidsaccountants) tot 400 euro voor accountants in business. De NBA betaalt niet mee aan de tuchtrechtspraak door professionele rechters.

BANKEN

Per 1 januari 2015 gaat de bankensector tuchtrecht invoeren voor alle 90.000 medewerkers van banken in Nederland. De sector zal de kosten daarvan zelf betalen, zo is de bedoeling. De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) verwacht niet dat de sector een deel van de kosten van de tuchtrechtspraak in hoger beroep hoeft te betalen. De kans is namelijk groot dat het hoger beroep onderdeel wordt van 'het eigen tuchtrecht'. De NVB verwacht dat de kosten van het tuchtrecht slechts een fractie zullen bedragen van de kosten van extern toezicht.

Op dit moment betaalt de bankensector 146,2 miljoen euro per jaar voor het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten en 76 miljoen voor het toezicht van De Nederlandsche Bank. Dat is dus 246,66 euro per bankmedewerker.